

HUIZEN DIE DE WERELD VERANDEREN

Huizen
die de wereld

veranderen

WOLFGANG
SIMSON

HUIZEN DIE DE WERELD VERANDEREN

Oorspronkelijk verschenen in Duitsland
onder de titel: Häuser die die Welt verändern
Copyright © 1999 C & P Verlag, Emmelsbüll
Copyright © 2000 Nederlandse uitgave: Gideon
Auteur: Wolfgang Simson
Vertaling: Arthur de Bruin en Ralph van der Aa
Eindredactie: Gerrit Hoekstra
Omslagontwerp: David Sörensen
Jaar van uitgave: januari 2001
2e druk: februari 2016

Uitgave: Gideon, Hoornaar, Nederland

ISBN 978-90-6067-897-8
Nur 707

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar
gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm
of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke
toestemming van de uitgever.

No part of this work may be reproduced in any form by print,
photoprint, microfilm or any other means without
written permission of the publisher.

Huizen die de wereld veranderen

*Als kerkgebouwen
huiskerken worden*

Te mooi om waar te zijn? 7

15 stellingen voor een wedergeboorte van de gemeente 9

Waarom en voor wie is dit boek geschreven? 19

1. De kerk opnieuw uitgevonden 29

Heeft God de kerk toch anders bedoeld?

2. Huiskerken in de geschiedenis 69

Vervolgd en onderdrukt door de georganiseerde godsdienst... heeft de gemeente in zijn oervorm nog toekomst?

3. Het wezen van de huiskerken 106

Wat ze zijn, wat ze doen en hoe ze functioneren

4. De vijfvoudige bediening 129

Harmonieuze samenwerking om de gemeenten te vermenigvuldigen

5. Huiskerken of celkerken? 159

Dertien redenen waarom huiskerken een natuurlijker oplossing zijn

6. Een vervolgingsbestendige structuur ontwikkelen 186

'Zalig de vervolgd'. Hoe we een vervolgingsbestendige mentaliteit ontwikkelen en tegen de verdrukking in groeien

7. Geen vooruitgang zonder verandering 210

De kunst van de flitsende omschakeling, of: hoe we vermijden het nieuwe in de kracht van het oude te doen

8. De consequenties trekken 225

Bij de volgende stap hangt het er vanaf wat uw laatste stap zal zijn

9. KSK 256

Waarden en inhoud komen op de eerste plaats, vervolgens de methodes, structuren en plannen, en helemaal op het laatst de groei en de aantallen: Hoe we leren denken in de categorieën kwaliteit - structuur - kwantiteit

10. De zegen van de vaders voor een nieuwe generatie 293

Over de mobilisatie van de volgende generatie, of: hoe we van rebellen revolutionairen kunnen maken

11. Modellen voor de vermenigvuldiging van gemeenten 317

Hoe men gemeenten sticht zonder ze te fabriceren

12. Volkeren in beweging brengen 334

Hoe je een kritische massa bereikt en het succes aan God overlaat

Bijlage: 352

Literatuur 352

Over de schrijver 354

DAWN International Network 355

Te mooi om waar te zijn?

*Een gemeente die niet alleen
een boodschap heeft,
maar een boodschap is.*

In het 'christelijke' Duitsland, het land waar ik opgegroeid ben, staat op bijna elke hoek van de straat een kerk. Ik heb altijd het gevoel gehad dat er iets spannends moest zijn aan de gemeente die Jezus tweeduizend jaar geleden heeft gesticht en waarover we in het Nieuwe Testament lezen. Maar eerlijk gezegd kon ik niet ontdekken wat het was!

Samen met veel van mijn vrienden en collega's ben ik van een gemeente gaan dromen die net zo eenvoudig is als $1 + 1 = 2$... en toch dynamisch. Ik droom van een explosieve kracht die in staat is de wereld en onze omgeving op zijn kop te zetten. Ik droom van de gemeente als een werktuig waardoor we elkaar tot discipelen maken en het leven van Jezus aan elkaar overdragen. De gemeente als een eenheid waar veel verschillende dingen bijeenkomen: genade en grapefruits, liefde en lachen, vreugde en vruchtenbonbons, vergeving en vertier, power en – ja, waarom eigenlijk niet? – een beetje papier.

Mijn droom is een gemeente die niet zo vreselijk veel geld nodig heeft. Een gemeente zonder vrome retoriek, controle en manipulatie, ja, zelfs zonder invloedrijke, charismatische helden. Een gemeente die ten diepste

niet-religieus is en juist daarom mensen diep raakt. Een plek waar mensen zich met open mond verbazen en waar zij leren hoe ze moeten leven. Een gemeente die niet alleen een boodschap heeft,

*Genade en grapefruits,
liefde en lachen, vreugde
en vruchtenbonbons,
vergeving en vertier,
power en – ja, waarom
eigenlijk niet? – een
beetje papier.*

maar een boodschap is. De gemeente die zich verspreidt als een virus: ze besmet alles waarmee ze in aanraking komt, totdat de hele aarde vol is van de kennis en de heerlijkheid van God, zoals de

De gemeente als een grote geestelijke familie: organisch, niet georganiseerd; onderling betrokken, niet formeel. Wanneer ze in tranen is, groeit ze. Ze breidt zich ook ondergronds uit en bloeit in de woestijn. Ze kan onder water ademhalen, in het donker zien en zich in de chaos vermenigvuldigen.

wateren de bodem van de zee bedekken. Ik droom van een gemeente die haar kracht ontleent aan haar Schepper, die haar heeft voorzien van een geniale, genetische geestelijke code – een soort hemels DNA, waardoor zij hemelse waarden op aarde kan overdragen en reproducen. Hierdoor wordt niet alleen water in wijn veranderd, maar veranderen atheïsten in apostelen, politieagenten in profeten, vrachtwagenchauffeurs in voorgangers, loodgieters in leraars en waardige dorpsoudsten in stralende evangelisten.

In mijn droom is de gemeente een grote geestelijke familie: organisch, niet georganiseerd; onderling betrokken, niet formeel. Wanneer ze in tranen is, groeit ze. Ze breidt zich ook ondergronds uit en bloeit in de woestijn. Ze kan onder water ademhalen, in het donker zien en zich in de chaos vermenigvuldigen.

Het is een gemeente die zich in de handen van Jezus vermenigvuldigt, net zoals de vijf broden en de twee vissen. Hier wordt het hart van de vaders teruggevoerd tot de kinderen en het hart van de kinderen tot hun vaders. Hier zijn mensen de eigenlijke rijkdom en is er maar één naam om hoog te houden: het Lam van God.

15 stellingen voor een wedergeboorte van de gemeente

*De kerk zoals wij haar kennen,
verhindert de kerk zoals God
haar wil hebben.*

God verandert de gemeente en op haar beurt verandert zij de wereld. Miljoenen christenen over de hele wereld hebben de indruk dat een nieuwe, wereldomvattende opwekking doorbreekt. Ze zeggen: 'De kerk zoals wij haar kennen, staat de kerk in de weg zoals God haar heeft bedoeld.'

Ik ben ervan overtuigd dat onderstaande vijftien stellingen voor een deel weergeven 'wat de Geest tot de gemeenten (van vandaag) zegt'. Voor sommigen is het nog slechts het spreekwoordelijke 'wolkje als eens mans hand', dat Elia aan de horizon zag. Anderen zijn al drijfnat van de regen.

1. Het christelijk geloof als levensstijl, niet een reeks religieuze samenkomsten

Voordat zij christenen werden genoemd, gaf men aan de volgelingen van Jezus Christus de naam 'mensen van de weg'. Eén van de redenen was dat zij letterlijk de weg hadden gevonden die hun leerde hoe ze moesten leven. Het wezen van de kerk wordt niet bepaald door een reeks religieuze samenkomsten onder leiding van professionele geestelijken, in heilige gebouwen die speciaal daarvoor zijn neergezet. Het gaat veel meer om de profetische manier waarop Jezus' discipelen in het leven staan, als één groot, geestelijk gezin dat een levend antwoord geeft op de vragen van de hedendaagse maatschappij – en wel daar waar het erop aankomt: thuis.

2. Het 'kathegogen'-systeem veranderen

De oosters-orthodoxe en de rooms-katholieke kerk hebben na de tijd van Constantijn de Grote een religieus systeem ontwikkeld dat bestond uit een 'christelijke' tempel (de kathedraal) met een eredienst zoals deze in de joodse synagoge werd gehouden. Deze mengvorm van kathedraal en synagoge, oftewel 'kathegoge', is sindsdien een blauwdruk geweest voor de eredienst, zonder dat aan

De protestantse kerken hebben dit kerkelijk systeem losgemaakt van de staat, de baptisten hebben het gedoopt, de Quakers hebben het drooggelegd, het Leger des Heils heeft het een uniform aangetrokken, de Pinksterbeweging heeft het gezalfd en de charismatici hebben het vernieuwd, maar tot op heden heeft niemand het werkelijk veranderd.

dit religieuze stelsel een openbaring van God ten grondslag ligt. Gekleurd door het heidense (Griekse) gedachtegoed, dat scheiding maakt tussen het heilige en het wereldse, werkte het kathegogen-concept als een 'zwart gat', dat vanaf het begin een groot deel van de energie uit de kerk zoog, waardoor het christendom eeuwenlang sterk op zichzelf gericht was.

Luther heeft weliswaar de inhoud van het evangelie hervormd, maar opvallend genoeg liet hij de uiterlijke vormen van de kerk onaangetast. De protestantse kerken hebben dit kerkelijk systeem losgemaakt van de staat; de baptisten hebben het gedoopt; de Quakers hebben het drooggelegd; het Leger des Heils heeft het een uniform aangetrokken; de Pinksterbeweging heeft het gezalfd, en de charismatici hebben het vernieuwd, maar tot op heden heeft niemand het werkelijk veranderd. Daarvoor is het nu de tijd.

3. Een derde reformatie

Doordat Luther het evangelie van het heil – door genade en geloof alleen – herontdekte, heeft hij een reformatie van de theologie in gang gezet. Aan het eind van de zeventiende eeuw werd, door vernieuwingsbewegingen als het piëtisme, de persoonlijke omgang met God herontdekt. Dit heeft geleid tot een reformatie van de spiritualiteit: de tweede reformatie. Nu gaat God nog een stap verder en pakt Hij de grondvormen van de kerk aan. Hij heeft een derde reformatie ingezet: een reformatie van de structuren.

4. Van Godshuizen naar huiskerken

Sinds de tijd van het Nieuwe Testament bestaat er niet meer zoiets als het 'huis Gods'. God woont niet in een tempel die door mensenhanden is gemaakt. De kerk? Dat is het volk van God. De kerk is juist daar thuis waar mensen thuis zijn: in gewone huizen. Daar delen de volgelingen van Christus hun leven met elkaar, in de kracht van de Heilige Geest. Daar eten zij samen en verkopen ze soms spontaan hun privé-bezittingen om hun materiële en geestelijke zegeningen met anderen te delen. Terwijl ze volop in het leven staan, leren zij elkaar hoe ze moeten gehoorzamen aan Gods inzettingen. Dit gebeurt niet door middel van filosofische voordrachten, maar in een dynamische stijl van vraag en antwoord. Hier bidden ze voor elkaar, dopen elkaar, geven elkaar profetieën door. Hier kunnen ze hun maskers afzetten en hun zonden belijden, omdat ze een nieuwe, gezamenlijke identiteit hebben verkregen, die zich kenmerkt door onderlinge liefde, aanvaarding en vergeving.

5. Eerst krimp, dan groei

De meeste christelijke gemeenten zijn gewoon te groot om werkelijk een plaats voor gemeenschap te zijn. Het zijn gemeenten zonder gemeenschap. De gemeenten in het Nieuwe Testament bestonden doorgaans uit groepjes van vijftien tot twintig personen. De groei vond niet plaats door de gemeente te laten opzwellen tot een grote, statische groep van driehonderd personen of meer – een groep waarmee je een kathedraal kunt vullen. Nee, de groei vond plaats door celdeling en vermenigvuldiging, als cellen in een lichaam. De huiskerken splitsten zich zodra ze de natuurlijke grens van vijftien à twintig personen hadden bereikt. Waar mogelijk, kwamen de christenen uit de hele stad of regio bij elkaar voor gezamenlijke vieringen, zoals in de zuilengang van Salomo.

Daarbij vergeleken, is de traditionele christelijke gemeente van vandaag een armzalig compromis. Ze is geen huiskerk meer, maar ook geen gezamenlijke viering.

Daarbij vergeleken, is de traditionele christelijke gemeente van vandaag een armzalig compromis. Ze is geen huiskerk meer, maar ook geen gezamenlijke viering. Daardoor mist zij twee wezenlijke

elementen die haar Schepper voor haar in gedachten had: de organisch-relatieve familiesfeer en de aantrekkingskracht van de grote samenkomsten.

6. Van pastor-kerk naar team-kerk

Huiskerken worden niet geleid door een voorganger, maar door een oudste die een vaderrol vervult: iemand met wijsheid en realiteitszin. De plaatselijke huiskerken worden met elkaar verbonden tot een netwerk, door de organische verbinding van de oudsten met de leden van de zogenaamde vijfvoudige bediening (apostelen, profeten, evangelisten, herders en leraars), die 'van huis tot huis' gaan als in een gezonde bloedsomloop. Hier is een bijzondere rol weggelegd voor mensen met apostolische en profetische gaven (Ef. 4:11-12, 2:20).

Voorgangers zijn weliswaar belangrijk in het totale team, maar ze kunnen slechts ten dele 'de heiligen toerusten tot dienstbetoon'. Hun bediening moet door de andere vier bedieningen worden aangevuld. Anders zullen niet alleen de gemeenten gebrek lijden door het eenzijdige, geestelijke dieet, maar zullen ook zichzelf in hun bediening belemmerd worden.

7. De juiste delen – verkeerd samengevoegd

Bij een puzzel komt het erop aan dat de stukjes volgens het voorbeeld worden gelegd. Anders klopt het totaalbeeld niet en hebben ook de afzonderlijke stukjes geen betekenis. In het christelijk geloof

In het christelijk geloof staan ons alle stukjes ter beschikking, maar vanwege traditie, machtsdenken en godsdienstige jaloezie leggen we ze telkens verkeerd neer.

staan ons alle stukjes ter beschikking, maar vanwege traditie, machtsdenken en godsdienstige jaloezie leggen we ze telkens verkeerd neer. Net zoals H₂O drie verschijningsvormen kent – water, ijs en damp – zien we ook de bedieningen in drie verschijningsvormen. In het geïnstitutionaliseerde christendom zijn ze vaak bevroren tot ijs. Soms zien we ze als helder water. En soms zijn ze verdampt in vrijheid-blijheid.

Zoals je bloemen het beste met water kunt begieten, moeten ook de vijf bedieningen ter ondersteuning van de gemeente (apostelen, profeten, evangelisten, herders en le-

raars) een nieuwe (en kerkelijk zeer oude) vorm krijgen, opdat het totale organisme zal opbloeien en ieder individu een zinvolle plaats in het geheel vindt. De kerk hoeft het rad van de geschiedenis niet terug te draaien, maar moet wel terugkeren naar het oorspronkelijke ontwerp.

8. Van kerkelijke bureaucratie naar het priesterschap van alle gelovigen

De gemeenten in het Nieuwe Testament werden nooit door één 'man Gods' geleid, die plaatsvervangend voor anderen met God in verbinding stond, om vervolgens de passieve, religieuze consumenten te voeden, vergelijkbaar met een nieuwtestamentische Mozes. Het christendom heeft priesters (predikanten) als bufferzone tussen God en mens, overgenomen van de heidense godsdiensten of in het gunstigste geval van het jodendom.

De sterke professionalisering sinds de dagen van Constantijn de Grote heeft de kerk eeuwenlang beheerst en het volk van God kunstmatig verdeeld in leken en geestelijken. Volgens het Nieuwe Testament is er slechts 'één God en ook één middelaar tussen God en mensen, de mens Christus Jezus' (1 Tim. 2:5). God trekt zijn zegen terug, wanneer godsdienstige beroepskrachten zich tussen Hem en het volk in dringen. Het voorhangsel van de tempel is gescheurd en God geeft aan alle mensen de mogelijkheid om rechtstreeks – door Jezus Christus, onze enige Weg en Middelaar – bij Hem te komen. Ze hoeven niet langer contact met Hem te zoeken via de vertegenwoordigers van een religieuze kaste. Om het priesterschap van alle gelovigen in ere te herstellen, zal het huidige systeem totaal moeten worden omgegooid. Anders zal de kerk in religieuze vergetelheid raken.

Bureaucratie is een duivelse bestuursvorm, omdat zij in wezen slechts twee vragen stelt: ja of nee. Ze laat nauwelijks ruimte voor spontaniteit, humaniteit en dynamisch leven. Misschien werkt deze bestuursvorm goed in de politiek en de economie, maar niet voor het christendom. Het lijkt erop dat God bezig is zijn volk te bevrijden uit de babylonische ballingschap bij de kerkelijke bureaucraten en godsdienstige machthebbers. Hij geeft de kerk terug in handen van gewone mensen die door Hem op buitengewone wijze worden gebruikt – mensen die, net als vroeger, nog ruiken naar vis, parfum en revolutie.

9. Van georganiseerd naar organisch christendom

De uitdrukking ‘het Lichaam van Christus’ geeft levendig weer dat het in het christelijk geloof niet gaat om een organisatie, maar om een organisme. Op plaatselijk niveau bestaat de kerk uit een veelvoud van grote, geestelijke gezinnen, die onderling organisch met elkaar verbonden zijn in een netwerk. De manier waarop de afzonderlijke gemeenten onderling met elkaar verbonden zijn, maakt deel uit van de boodschap die zij gezamenlijk uitdragen.

We moeten terugkeren, uit een maximum aan organisatie en een minimum aan organisme, naar een maximum aan organisme en een minimum aan organisatie.

We moeten terugkeren, uit een maximum aan organisatie en een minimum aan organisme, naar een maximum aan organisme en een minimum aan organisatie. Een overmaat aan organisatie heeft het Lichaam van Christus vaak in een dwangbuis gestopt, uit angst dat er iets scheef zou groeien. Angst is het tegenovergestelde van geloof, en dus niet bepaald een christelijke deugd waarmee God zijn kerk

zou willen bouwen. Angst wil beheersen, geloof kan vertrouwen. Beheersen kan goed zijn, maar vertrouwen is beter.

Het Lichaam van Christus is door God toevertrouwd aan vertrouwde mensen die een bijzondere gave hebben: mensen die geloven dat God de dingen nog steeds in de hand heeft, ook al zijn zijzelf de controle allang kwijt. De politieke oecumene en de kerkelijke hiërarchieën hebben in het verleden volop de kans gehad zich te bewijzen, maar zonder succes. Wat we vandaag nodig hebben, zijn regionale en landelijke netwerken die gebaseerd zijn op onderling vertrouwen, opdat er weer een organisch christendom kan ontstaan.

10. God aanbidden, niet de eredienst

Van buitenaf ziet het hedendaagse christendom er voor velen zo uit: heilige mensen gaan op een heilig uur, op een heilige dag, naar een heilig gebouw, om deel te nemen aan een heilig ritueel, onder leiding van een heilige man in heilige kledij... en dat kost heilig veel geld. Dit soort regelmatige samenkomsten – een soort one-man-

shows – vereist veel organisatie en administratie. De formele en geïnstitutionaliseerde patronen zijn gestold tot godsdienstige tradities. Een traditionele eredienst van één à twee uur, voor een groep van twintig tot driehonderd bezoekers, vergt een behoorlijke investering. Toch levert hij maar weinig vrucht op. Slechts weinig toehoorders worden hierdoor trouwe volgelingen van Jezus, zodat ze bereid zijn een ander leven te leiden. Ook economisch is de traditionele eredienst een structuur met een groot verbruik en een geringe opbrengst.

Door de geschiedenis heen heeft het verlangen van de mens om God ‘op de juiste wijze te aanbidden’, geleid tot pijnlijke kerk-scheuringen en tot naamchristendom. In deze benadering wordt vergeten dat christenen geroepen zijn om te ‘aanbidden in geest en in waarheid’. En dat hoeft niet hetzelfde te zijn als ‘ter kerke’ gaan met een liedboek in de hand. Deze onbeweeglijkheid laat buiten beschouwing dat het leven vooral informeel is en voortdurend aan verandering onderhevig.

Als het christelijk geloof ‘de weg des levens’ is, dan is het ten diepste sprankelend en spontaan en doen we het geweld aan met de eindeloze herhaling van onze godsdienstige ritens. Het gaat er niet om dat wij een indrukwekkend schouwspel opvoeren of laten opvoeren, in een indrukwekkend gebouw, maar dat wij een krachtige indruk maken in het leven van elke dag. Daarmee dienen we God.

11. Niet langer mensen naar de kerk brengen, maar de kerk naar de mensen

De kerk is bezig te veranderen van een kom-benadering in een ga-benadering. Eén van de gevolgen hiervan is dat we niet proberen om mensen mee te nemen naar de kerk, maar de kerk meenemen naar de mensen. De kerk zal nooit haar opdracht kunnen vervullen, als zij slechts enkelingen toevoegt aan de bestaande structuur. Zij zal haar opdracht slechts kunnen vervullen, als zij zich vermenigvuldigt – als er kleine gemeenten ontstaan die zich als een zuurdeeg vermengen met de bevolkingsgroepen die Jezus Christus nog niet kennen.

12. De herontdekking van het avondmaal als een echte maaltijd

De kerkelijke traditie is erin geslaagd 'de maaltijd des Heren' op een homeopathische manier te vieren, met een slokje wijn, een droog stukje brood en een plechtig gezicht. De christelijke 'maaltijd des Heren' is echter een rijke maaltijd met een symbolische betekenis, in plaats van een symbolische maaltijd met een rijke betekenis. God brengt de christenen terug aan een gedekte tafel, terug naar de gezamenlijke maaltijd.

13. Van kerkgenootschappen naar stadskerken

Jezus riep een beweging in het leven, en weet u wat er na verloop van tijd ontstond? Een reeks godsdienstige bedrijven die de wereld omspannen, die hun specifieke soort christendom op de markt proberen te brengen en elkaar beconcurreren. Door deze opdeling, met eigen merknamen, heeft het protestantisme voor een groot deel zijn geloofwaardigheid verloren en is het politiek onbeduidend geworden. Veel kerken houden zich meer bezig met tradities en binnenkerkelijke twisten dan met een gezamenlijk getuigenis aan de wereld.

Jezus heeft nooit van de mensen verlangd dat zij zich zouden organiseren in kerkgenootschappen. In de eerste dagen van de kerk hadden christenen een dubbele identiteit. Ze waren discipelen van Jezus Christus (ze hadden zich tot God bekeerd) én ze groepeerden zich op basis van geografische ligging, zodat ze zich als het ware ook tot elkaar bekeerden. Zij sloten zich niet slechts aaneen in buurt- of huiskerken, waar zij hun leven met elkaar deelden, maar gaven ook – voor zover de toenmalige politieke situatie het toeliet – uitdrukking aan hun nieuwe gezamenlijke identiteit in Christus, door het houden van plaatselijke of regionale vreugdediensten. Daar vierden zij hun eenheid als christenen in een bepaalde stad of streek, en legden gezamenlijk getuigenis af van hun geloof.

God roept christenen terug naar deze structuur. De terugkeer naar het bijbelse model van de 'stadskerk' – hernieuwde geloofwaardigheid van huiskerken in woonwijken, in combinatie met grote vreugdediensten voor alle christenen in een bepaalde streek – bevordert in de eerste plaats de gezamenlijke identiteit en geestelijke geloofwaardigheid van de christenen. Maar de kerk krijgt daar-

door ook politiek gewicht en wekt de bewondering die de christelijke boodschap verdient.

14. Bestand tegen vervolging

Jezus, het Hoofd van alle christenen, is gekruisigd. Tegenwoordig houden volgelingen zich nogal eens bezig met titels, medailles en sociale erkenning, of erger nog: ze houden zich stil en worden haast niet opgemerkt. Ze zijn onchristelijk aangepast en rustig.

‘Zalig zijt gij, wanneer men u vervolgt,’ zegt Jezus. Bijbelgetrouwe christenen zijn een heilzame bedreiging voor heidense goddeloosheid en zonde, voor een wereld die overheerst wordt door hebzucht, materialisme, jaloezie en door de neiging om alles te geloven, zolang het maar niet in de Bijbel staat. Dit heeft ertoe geleid dat onze samenleving goddeloze maatstaven hanteert op terreinen als ethiek, seksualiteit, geld en macht. Het hedendaagse christendom is in veel landen zo ongevaarlijk en beleefd, dat het de moeite van het vervolgen niet waard is. Maar als christenen weer gaan leven naar nieuwtestamentische maatstaven... als ze, bijvoorbeeld, zonde bij de naam noemen, dan zullen de mensen om hen heen in hun geweten worden aangesproken. En zullen ze zich bekeren of hen vervolgen. In plaats van zich te nestelen in een comfortabele godsdienstvrijheid, moeten christenen weer bereid zijn om als hoofdverdachten en zwarte schapen gebrandmerkt te worden, als degenen die het wereldwijde humanisme, de moderne verslaving aan het amusement en de onbeschaamde aanbidding van het *Ik* in de weg staan. Daarom zullen wakker geworden christenen zeer snel het fundamentalistisch liberalisme en de ‘onderdrukkende tolerantie’ voelen van een wereld die haar absolute normen is kwijtgeraakt, omdat zij weigert haar Schepper-God met diens absolute maatstaven te erkennen en te gehoorzamen.

In samenhang met de groeiende ideologisering, privatisering en spiritualisering van politiek en economie, zullen christenen – eerder dan ze denken – weer de kans krijgen om samen met Jezus in de beklaagdenbank te staan. Ze doen er verstandig aan zich vandaag al op toekomstige vervolgingen voor te bereiden, door een vervolgingsbestendige mentaliteit en een vervolgingsbestendige structuur te ontwikkelen.

15. De kerk komt thuis

Wat is voor een mens de gemakkelijkste plek om heilig te zijn? Je verstoppen in een grote kansel en, in een heilig gewaad, vrome woorden verkondigen aan een naamloze massa. En daarna weer in je studeerkamer verdwijnen. En wat is voor een mens de moeilijkste – en juist daarom de meest zinvolle – plek om heilig te zijn? Thuis, in aanwezigheid van je vrouw, je man en je kinderen, waar alles wat je doet en zegt automatisch aan een geestelijke lakmoesproef wordt onderworpen en met de werkelijkheid vergeleken. Daar wordt alle huichelarij er vlot uitgewied en kun je groeien in oprechtheid.

Veel christenen ontvluchten het gezin, omdat ze daar vaak een geestelijke nederlaag lijden. Ze verzamelen zich in gewijde gebouwen voor een gekunstelde eredienst, die ver van de werkelijkheid afstaat. God wil de eredienst weer in *huizen* laten plaatsvinden. Daarmee keert de kerk terug naar haar wortels en wordt ze weer een huiskerkbeweging. Ze komt letterlijk thuis. In deze laatste fase van de geschiedenis der mensheid, niet lang voor de terugkeer van Jezus Christus, lijkt de cirkel van de kerkgeschiedenis gesloten te worden.

Als christenen uit alle culturen, uit alle lagen van de bevolking en uit alle kerken verstaan wat de Geest tot de gemeente zegt, zullen zij als een lichaam gaan functioneren, door internationaal te luisteren en plaatselijk te handelen. Dan zullen zij God niet langer vragen of Hij wil zegenen wat zij doen, maar zullen zij doen wat door God gezegend wordt. Ze zullen elkaar ontmoeten in huiskerken in hun eigen omgeving en met andere christenen uit de stad bijeenkomen voor gezamenlijke vieringen.

Ook u bent uitgenodigd om deel te hebben aan deze beweging en er een bijdrage aan te leveren. Misschien wordt ook uw huis een huis dat de wereld verandert.

Waarom en voor wie is dit boek geschreven?

Een oproep aan alle gewone christenen, die geroepen zijn om in beweging te komen en buitengewone dingen te doen

Dit boek is het werk van veel mensen in veel verschillende landen en het bundelt de leerervaringen van veel christenen, die God op zeer verschillende wijze dienen. Ik heb twee jaar lang onderzoek gedaan in Colombia, de Verenigde Staten, Duitsland, Zwitserland, Engeland, Soedan, Jordanië, Egypte, Cyprus, Saoedi-Arabië, Dubai, India, Sri Lanka, Bangladesh, Korea, China en Mongolië. Met een groot aantal voorgangers, zendelingen en verantwoordelijke christenen heb ik de hiervoor genoemde stellingen kunnen bespreken. Maar het was me vooral te doen om te luisteren naar 'doodgewone' christenen en te leren van hun dromen en ervaringen. Ik ben zeer dankbaar voor alle inspirerende ogenblikken die ik heb gehad, toen zij mij hun verhalen vertelden en we erover discussieerden onder het genot van een kopje thee. Bovendien ben ik geïnspireerd door een groot aantal boeken en andere materialen, te veel om op te noemen.

Jezus heeft zijn volgelingen de opdracht gegeven om heen te gaan en alle volken tot zijn discipelen te maken. Steeds meer christenen raken ervan overtuigd dat deze opdracht alleen zal worden vervuld, als er een christelijke gemeente – een etalage van God – is op loopafstand van ieder mens op deze planeet. De gemeente – de krachtige gemeenschap van de verlost en – moet weer een plaats worden waar mensen letterlijk het Lichaam van Christus zien, waar zijn schoonheid zo praktisch mogelijk door hen wordt opgemerkt: middenin de werkelijkheid, naast de deur, niet over het hoofd te zien, omdat zij er elke dag mee worden geconfronteerd.

Dit proces, dat erop gericht is de totale bevolking van een land te 'doorzuren' met christelijke gemeenten en haar in contact te bren-

gen met het evangelie, wordt *Saturation Church Planting* genoemd. Er ontstaan net zoveel gemeenten als er nodig zijn om een gehele bevolking te bereiken. In een groeiend aantal landen schijnt dit de manier te zijn waarop de Heilige Geest het volk van God mobiliseert om gezamenlijk naar dit doel toe te werken. Het woord *saturation* betekent verzadiging: iets tot de rand toe vullen totdat er niets meer bij kan.

God is een God van de volken en Hij denkt wereldomvattend. We zullen al snel begrijpen dat het gewoon niet toereikend is om hier en daar een nieuwe gemeente te stichten. Er komt veel meer voor kijken om hele naties tot discipelen van Jezus te maken, met hun miljoenen inwoners, duizenden dorpen, met oude heidense – of pseudo-christelijke – tradities en gebruiken met enorme geestelijke machten. We leven bovendien in een wereld die gekenmerkt wordt door armoede en verstedelijking, en een veelvoud aan meningen, huidskleuren, kasten, stammen en taalgroepen.

Velen hebben mij verteld, vaak met tranen in hun ogen, dat hun volk nooit zal veranderen door iets kunstmatigs. Wat zij met ‘kunstmatig’ bedoelen? Bijvoorbeeld, dat mensen benaderd worden met een verkorte versie van het evangelie, door een evangelische ‘Blitzkrieg’ of door een christelijke gemeenschap die de laatste vijf, vijftig of vijfhonderd jaar onveranderd is gebleven. Voor het bereiken van een volk is niets minder nodig dan de lijfelijke aanwezigheid van de opgestane Christus in iedere woonwijk, in ieder dorp, in iedere uithoek van de wereld. Hij is gekomen om onder de mensen te wonen – en Hij is gebleven, in een andere vorm. Niet meer in de sandalen die Hij droeg in Nazaret, maar in zijn gemeente.

Om die reden kunnen we niet maar zo’n beetje evangeliseren, maar zullen we met vastberadenheid een gemeentestichtende beweging in gang moeten zetten, die op haar beurt gemeentestichtende bewegingen verwekt. Tot het moment komt dat er geen ruimte meer is voor misverstanden omtrent het evangelie, en niemand meer kan weglopen voor de aanwezigheid van Jezus in de vorm die Hij bewust heeft gekozen: de gemeente.

Dit boek houdt zich bezig met de vraag: Welke soort gemeente is er voor nodig om dit doel te bereiken? En hoe stichten we zulke gemeenten?

Dit boek heeft drieërlei opzet:

1. Het legt een *visie* neer en probeert de hoop en de droom van vele christenen te realiseren: in deze tijd gestalte te geven aan de nieuwtestamentische gemeente. Met het schrijven van een 'visionair' boek ontkom je er niet aan om iets nieuws allereerst in grove penseelstreken te schetsen en ingewikkelde zaken bewust eenvoudig voor te stellen. Maar het is beslist niet mijn bedoeling om luchthartig voorbij te gaan aan de gegroeide werkelijkheid. Ik ben me maar al te zeer bewust van haar aanwezigheid. Maar ik vertrouw erop dat God mensen zal gebruiken die, méér dan ik, de gave hebben om de details in te vullen die ik hier zal of moet weglaten.
2. In zekere zin is het een *manifest* dat een drievoudige overtuiging samenvat.
 - We moeten terug naar de eenvoudige opzet van de bijbelse huiskerken.
 - De vijfvoudige bediening van apostel, profeet, evangelist, herder en leraar moet in ere worden hersteld.
 - Het Lichaam van Christus moet tot samenwerking komen en een strategie ontwikkelen om overal gemeenten te stichten.

Als dit niet gebeurt, zullen we het zendingsbevel van Jezus niet kunnen vervullen. Er wonen nu zes miljard mensen op aarde. Dat is bijna 25 procent van alle mensen die ooit op aarde hebben geleefd. Als er ooit een goed moment is geweest om de nieuwtestamentische gemeente opnieuw te ontdekken en hele volken tot discipelen te maken, dan is het nu.

3. Ten slotte is dit boek een *handleiding voor het stichten van huiskerken*. Elk bedrijf weet dat het verstandig is om eerst een goed functionerend prototype te ontwikkelen, voordat de massaproductie van een artikel van start gaat. Als wij weten wat voor soort gemeente we nodig hebben, zullen we ook weten hoe we deze moeten stichten en vermenigvuldigen.

Waarom geen modellen?

Ik probeer in dit boek de verleiding te weerstaan om een groot aantal huiskerkmodellen te beschrijven, die we als blauwdruk kun-

nen gebruiken. Ik geloof niet in geestelijk kopieerwerk. Begrijpen is beter en origineler dan kopiëren. In plaats van geestelijke succesformules van anderen over te nemen, is het veel natuurlijker om te ontdekken welke verandering God voor ons in petto heeft, om tot organische gemeentevormen te komen. Dit creatieve proces wil ik u in geen geval besparen.

In plaats van geestelijke succesformules van anderen over te nemen, is het veel natuurlijker om te ontdekken welke verandering God voor ons in petto heeft, om tot organische gemeentevormen te komen.

Veel mensen zoeken naar een beproefde, waterdichte methode, die al door een groot aantal voorgangers is uitgetoetst, voordat zij zelf een 'sprong in het geloof' maken en hen na-apen. Deze risicoloze houding, die zich vaak voordoet als gezonde realiteitszin, lijkt heel geestelijk, maar is niet anders dan een manier om de angst voor het nieuwe en onbekende te verbergen. Angst is echter het tegenovergestelde van geloof.

Eén van de geheimen van Jezus' discipelen is dat het mannen en vrouwen zijn die niet eerst een grote hoeveelheid academische en feitelijke kennis nodig hebben voordat zij iets doen. In geloof en – mag ik dat nare woord gebruiken? – gehoorzaamheid doen zij wat Christus hun opdraagt. Zonder te maren, zonder eindeloze en altijd ontoereikende bewijzen te verlangen dat het werkt wat ze gaan doen.

Huiskerken in Europa?

Wanneer we spreken over huiskerken, denken velen aan de kerk in China. Toch wil ik er op wijzen dat huiskerken in Europa beslist geen exotisch verschijnsel zijn of ooit zullen zijn.

1. Huiskerken zijn een goede, oude, Europese traditie. Europa is allereerst gekerstend door de Griekse en Romeinse huiskerken van de eerste en de twee eeuw, en vervolgens door sporadisch optredende lekenbewegingen in de periode na Constantijn de Grote. Daarna zijn het vooral de Kelten geweest, die het evangelie in Europa hebben verbreid (Patrick, Willibrord, Gallus en anderen). De holistische, geestelijke benadering van de Kelten ligt zeer dicht bij de hier beschreven huiskerken. Vanaf het begin

hebben organische huiskerken deel uitgemaakt van de Europese kerkgeschiedenis. Ze zijn dus niets nieuws. Het feit dat de Keltische beweging tussen de zesde en de negende eeuw door de kerk van Rome werd geannexeerd, is één van de grootste kerk-historische tragedies op ons continent.

2. Bijna alle nieuwe gemeenten die in Europa zijn of worden gesticht, doorlopen het organische stadium van een huiskerk. Veel christenen denken met een zekere weemoed terug aan de eerste maanden van spontane contacten of aan 'die goeie ouwe pionierstijd'. Het probleem is niet zozeer dat de huiskerkbeweging in Europa geen kans van slagen heeft, maar dat ze zo weinig gewaardeerd en nagestreefd wordt.
3. Een reeks kerkverbanden (zoals de broeder-bewegingen) of evangelisatiebewegingen (zoals de Alpha-cursus) gebruiken veel - hoewel zeker niet alle - elementen van de huiskerkgedachte. Hierin ligt ook voor een deel hun succes.
4. Ook in het recente verleden - en zelfs nu nog - is Europa niet zonder huiskerkbeweging geweest. Zo was er bijvoorbeeld enkele tientallen jaren geleden een Franse christen uit de Elzas, die in zijn eentje ongeveer dertig huiskerken heeft gevestigd in Noord-Duitsland. Huiskerken hebben namelijk niet de neiging om hun bestaan van de daken te schreeuwen. Vandaar dat zij nauwelijks opvallen.
5. Er zijn al veel onafhankelijke huiskerken, die de afgelopen jaren in een groot aantal huizen zijn ontstaan. Ik heb gehoord dat er regelmatig nieuwe bijkomen. Maar meestal zijn ze (nog) niet regionaal met elkaar verbonden.

En de bestaande structuren dan?

Niemand leeft in een vacuüm en velen van ons zijn in kerkelijke structuren opgegroeid of wonen in een streek met een lange kerkgeschiedenis. We kunnen de geschiedenis niet terugdraaien, maar nergens in de Bijbel worden we opgeroepen de bestaande toestand te handhaven. Wij moeten volmaakt zijn, zoals onze hemelse Vader volmaakt is (Mat. 5:48).

In dit boek wil ik niet de indruk wekken dat de huiskerk de enige mogelijkheid is om de kerk van Christus gestalte te geven. Het gaat er veel meer om dat we beseffen wat ervoor nodig is om hele volken tot discipelen van Jezus te maken. Met dit voor ogen, wordt het

al snel duidelijk dat we het doel nooit zullen bereiken als er geen radicale terugkeer plaatsvindt naar de nieuwtestamentische dynamiek voor de gemeente.

*De kerk moet zich
uitstrekken naar het doel
waarvoor ze is
geschapen. Ze moet
worden voortgedreven
door een heilige ontevredenheid.*

Het missionaire perspectief staat doorgaans haaks op de handhaving van een kerkelijke traditie of van theologische speculaties over het wezen van de kerk. Als huiskerken werkelijk een geldige uiting van gemeentezijn vormen – en dat is niet alleen mijn opvatting, ook het Nieuwe Testa-

tament spreekt hier duidelijk over – dan doen we er goed aan deze waarheid te aanvaarden en er in onze eigen omgeving mee aan de slag te gaan of haar op z'n minst de ruimte te geven. Zoals we later zullen zien, hebben huiskerken een enorme wervingskracht, vergeleken met de traditionele kerken en de vrije groepen.

Ik ben ervan overtuigd dat God de wereld door de bestaande kerkelijke structuren zegent, dat daardoor het leven van ontelbare mensen diepgaand is veranderd en dat daardoor veel goeds is ontstaan en nog zal ontstaan. Maar de kerk mag nooit genoegen nemen met het bestaande. Zij moet zich uitstrekken naar het doel waarvoor ze is geschapen. Ze moet worden voortgedreven door een heilige ontevredenheid.

Er zijn kerken in allerlei schakeringen en variaties. Al deze kerken vertonen een mengeling van Gods werk en menselijk handelen – inclusief de huiskerken! Aan deze vermenging van vlees en geest – die kerk genoemd wordt – zullen we ons leven lang niet ontkomen. Maar iedere christen heeft de verantwoordelijkheid zich zoveel mogelijk uit te strekken naar de geestelijke kant van het spectrum, en het menselijk handelen – het vlees, zoals het Nieuwe Testament dat noemt! – te toetsen aan het Woord van God. Het is niet mogelijk om het werk van de Geest te doen in de kracht van het vlees. De kerk is een uitvinding van God. Daarom is zij niet op menselijke wijze te 'maken'. Zij ontstaat waar wij ons ter beschikking stellen van God en met Hem samenwerken, als zijn menselijke

assistenten. Wat houdt dat werk in? Dat we als kerk de hele schepping terugroepen tot haar Schepper.

Er is hoop. God is soeverein en kan doen wat menselijkerwijs onmogelijk is. Hij verandert water in wijn, kan een ezel laten spreken en water uit een rots laten stromen en, het wonderlijkste van allemaal, Hij kan gewone mensen gebruiken voor zijn plan. In dit boek schilder ik niet een onbereikbaar ideaalbeeld van de kerk, om het vervolgens van een afstand te bewonderen, nee, het gaat erom dat we persoonlijk betrokken raken bij wat God door ons heen wil doen. Ik probeer op te schrijven wat God van zijn kerk wil maken en waar-toe Hij zijn kinderen oproept.

Hij verandert water in wijn, kan een ezel laten spreken en water uit een rots laten stromen en, het wonderlijkste van allemaal, Hij kan gewone mensen gebruiken voor zijn plan.

Ik voel me vaak zeer onbekwaam.

Evenals vele anderen draag ik mijn kerkelijke ballast mee en zie ik alles door de gekleurde bril van mijn eigen ervaringen en tekortkomingen. De geschiedenis leert echter dat God door onze menselijke ontoereikendheid juist wordt uitgedaagd.

Ik ben me er pijnlijk van bewust dat dit boek slechts een onvolledige bijdrage aan dit onderwerp is. Maar een onvolledig en onvolmaakt boek dat uitgegeven wordt, is altijd nog beter dan een volmaakt boek dat nooit geschreven wordt. Toch draagt het onvolledige karakter van dit boek al een boodschap uit: *deus semper major*, God is altijd groter... dan wij denken. Zeker, we hebben iets ongehoorlijks aan de horizon gezien, maar slechts gedeeltelijk. Er is nog veel meer, wat wij nu nog niet zien.

Niet in de eerste plaats voor predikanten

Dit boek richt zich niet in de eerste plaats tot predikanten. Daarvoor vraag ik op deze plaats hun begrip. Na lezing van mijn betoog zal ieder van mijn collega-predikanten inzien dat ik daarvoor goede kerkhistorische en strategische redenen heb. Ik richt me tot vier groepen van mensen, waarvan ik geloof dat zij in de toekomst de kerk gestalte zullen geven:

1. *Vrouwen.* Meer dan 50 procent van de christenheid bestaat uit vrouwen, die in de geïnstitutionaliseerde kerken nauwelijks gelegenheid krijgen open te bloeien en hun bediening te ontplooien. Het enige wat ze mogen doen, is onaanzienlijk werk aan de rand van de gevestigde en evangelische kerken die door mannen worden geleid en tot in detail georganiseerd. Als moeders van kinderen in de luiers hebben ze lang genoeg op non-actief gestaan. Vrouwen behoren een plaats te krijgen midden in het reilen en zeilen van de gemeente. En als dat in het bestaande kerkelijk systeem niet lukt, dan moeten niet de vrouwen maar moet het systeem terzijde worden geschoven.
2. *Jonge vaders.* Jonge gezinnen – en hun vaders – hebben de laatste zestienhonderd jaar grotendeels ontbroken in het kerkelijk systeem. Onverantwoordelijk veel leiderspotentieel gaat verloren, omdat veel vaders van jonge gezinnen de drieslag tussen beroep, gezin en gemeente-activiteiten niet kunnen maken. Maar hoe zou het zijn als de kern van het gemeentelven weer in de gezinnen zou worden gelegd? In plaats van kerkelijke beroepskrachten, zouden de vaders met hun gaven in het centrum van de gebeurtenissen komen en zou de kerk weer midden in het dagelijks leven staan. En dat lijkt God wel van plan te zijn.
3. *De vijfvoudige bediening.* Velen die beseffen dat God hen tot een pastorale, apostolische, profetische, evangelistische of onderwijzende bediening geroepen heeft, merken dat ze eigenlijk niet in het kerkelijk systeem passen. Ze voelen zich eenzaam en onder- of overbelast; ze kunnen niet voldoen aan de verwachtingen in de kerk; ze vinden weinig begrip. Ze zoeken naar het juiste voorbeeld, om zich als puzzelstuk in een groter geheel in te voegen en daar hun enthousiasme in te brengen. Huiskerkbewegingen bieden deze mogelijkheden.
4. *Pastors.* In het bijzonder de pastors voor wie het belangrijker is dat het Koninkrijk van God uitbreiding vindt, dan dat de eigen gemeenten de nodige impulsen krijgen. Met pastors bedoel ik predikanten (voorgangers) die een herderlijke taak hebben. Als u, als pastor, dit boek leest, zult u waarschijnlijk snel bij een aantal tweesprongen komen. Het kan zijn dat u als pastor werkt, maar geen pastor bent. Of u weet zich wel door God tot het herderschap geroepen, maar u snakt naar een omgeving waar u

minder moet werken en meer kunt bewerken, waar uw pastorale hart de ruimte krijgt en waar u zich niet telkens stoot aan de structuur van de eigen kerk. Juist voor u zou de huiskerkbeweging veel kunnen betekenen.

Maar het belangrijkste doel van dit boek is mensen te inspireren, te bemoedigen en aan te sporen... mensen die zich door God willen laten gebruiken om in de laatste fase van de wereldgeschiedenis een geestelijke oogst binnen te halen. Zoals veel profeten ons vertellen, zal dat een generatie van onaanzienlijken zijn, mensen zonder roem, titel of eer, die zich eenvoudig aansluiten bij Gods beweging op aarde en zo hun bestemming vinden.

Ze zullen dit onder alle mogelijke omstandigheden doen: tijdens vervolging of als geïnterviewde in een praatshow (wat is eigenlijk erger?), in onuitsprekelijke moeilijkheden of wandelend over de rode loper, veracht of bewonderd, uitgelachen of geraadpleegd, bedrogen of geëerd, gebrandmerkt of geciteerd, gefolterd of vertroeteld, bekend of onbekend, eerste klasse reizend per vliegtuig of barrevoets.

Met andere woorden: dit is een oproep aan alle gewone discipelen van Jezus, die door hun nederigheid en zelfverloochening tot het buitengewone geroepen zijn en aan wie God de volmacht geeft om deze aarde te overspoelen met huiskerken, zodat zij vervuld wordt met de aanwezigheid, de schoonheid en de waarheid van Jezus Christus, zoals de wateren de bodem van de zee bedekken.

De kerk opnieuw uitgevonden

Heeft God de kerk toch anders bedoeld?

Het is een interessant verschijnsel: nooit eerder is er een tijd geweest dat de christelijke gemeente over de hele wereld getalsmatig zo sterk groeide als nu. Uit recente statistieken blijkt dat er iedere week ongeveer twee- à drieduizend nieuwe gemeenten ontstaan. Volgens gegevens van de internationale Evangelische Alliantie is het aantal evangelische christenen tussen 1974 en 1998 gegroeid van ongeveer 150 miljoen naar 650 miljoen. Daarmee zijn zij, volgens zendingswetenschappers als C. Peter Wagner en Ralph Winter, de snelst groeiende minderheid ter wereld geworden.

Ondanks het grote enthousiasme, of zelfs triomfalisme over de groei van veel gemeenten, heerst er een grote frustratie over de 'kerk zoals wij haar kennen'. We lezen dat er dagelijks velen 'tot Christus komen', en daar zijn we blij om. Maar we horen niet vaak dat deze mensen zich bij een kerk aansluiten en meelevende leden worden. En nog minder horen we over de stille uittocht van mensen die met vreugdetranen door de voordeur zijn binnengekomen en met tranen van teleurstelling door de achterdeur verdwijnen.

We horen van velen die 'tot Christus komen'. Maar we horen niet hoevelen van hen zich bij een kerk aansluiten en meelevende leden worden.

Ze werden geworven, maar niet in de gemeente opgenomen. Hun belangstelling werd gewekt, maar ze hebben zich niet gebonden. Ze werden, om een bijbelse beeldspraak te gebruiken, 'geogost', maar niet echt 'in de schuur bijeengebracht'. Ze zijn aangeraakt, maar niet veranderd. Ze hebben even geroken

aan het christelijk geloof, maar zijn, na een eerste blik achter de schermen, ontgoocheld weggegaan.

God ja – kerk nee

In het begin van de jaren negentig is in Amsterdam een onderzoek gedaan onder jongeren. Er werd hun gevraagd of zij interesse hadden voor God. Van de ondervraagden reageerde 100 procent met ja. Vervolgens werd hun gevraagd of zij belangstelling hadden voor de kerk en slechts 1 procent antwoordde bevestigend. De andere 99 procent zei nee. Ik herinner me nog hoe de meeste predikanten en voorgangers reageerden op de uitkomsten van dit onderzoek. Volgens hen was er iets grondig mis met die jongeren. Als zij werkelijk op zoek waren naar God, zouden ze wel in de kerken komen, meenden zij.

Ik zeg het met enige aarzeling, maar toch zou ik de zaak willen omdraaien. Misschien hebben die jongeren in Amsterdam ons als kerk wel iets belangrijks te zeggen, dat wij niet graag horen. Misschien zijn we wel zo verliefd geworden op onze eigen tradities, dat we bijna niet meer in staat zijn om, op onze veilige afstand, aan te voelen wat zich in de wereld afspeelt.

Niet-gedoopte christenen

Bijna tien jaar geleden werd ook onderzoek gedaan door dr. Herbert E. Hofer, voormalig directeur van het Gurukul Theological College in Madras (India). Hieruit blijkt dat er in Madras, een stad met acht miljoen inwoners, in het geheim meer dan 200.000 'niet-gedoopte christenen' wonen, zoals Hofer hen noemt. Dit groeiend aantal mensen noemt zich weliswaar christen, maar om verscheidene redenen gaan zij niet naar een kerk. Eén van die redenen is dat zij zich wel aangetrokken voelen tot Jezus, maar dat de kerk hen afstoot.

U kunt de proef op de som nemen. Vraag aan een willekeurige persoon, die geen christen is, welke gedachte er bij hem opkomt als hij de benaming 'christelijke gemeente' hoort. De kans is zeer groot dat zijn antwoord u niet zal bevallen. Het is verbazingwekkend hoe goed veel christenen hun diepste frustraties over de christelijke gemeente kunnen verbergen of verdoezelen. 'Kijk naar Jezus, niet naar de kerk!' zeggen ze. En we voelen onmiddellijk aan dat er iets niet klopt met die vrome uitspraak.

In de kerken en in de zending wordt op veel plaatsen koortsachtig gewerkt, als nooit tevoren. Maar het aantal voorgangers dat ontmoedigd van de ene kerk naar de andere overstapt, een sabbatsjaar aanvraagt of zijn bediening zelfs helemaal opgeeft, is ook hoger dan ooit tevoren. En dan zwijg ik maar over de 'gewone' christenen, die hun gemeente de rug toekeren en nooit terugkomen. Ik heb van ettelijke christenen gehoord dat ze van alles hadden uitgeprobeerd: nieuwe kerkmodellen, succesformules voor een opwekking en allerlei spirituele ervaringen tijdens 'indrukwekkende seminars' en 'gezalfde conferenties'. Maar hun leven was even grauw en triest gebleven als voor die tijd. En hetzelfde geldt voor hun gemeenten. Ze staan voor de keuze: opgeven óf, bij gebrek aan beter, maar gewoon doorhobbelen.

De crisis van de zending is een crisis van de gemeente

'Ik hou niet van boeken over zending,' schrijft Stephen Gaukroger, voorzitter van de Baptistenunie van Engeland en Wales, in zijn voorwoord voor Patrick Johnstones boek *The Church is Bigger than You Think* (De kerk is groter dan je denkt). 'Meestal staan er alleen maar dingen in die ik allang weet, en achteraf voel ik me schuldig dat ik er niet meer aan doe.' De traditionele zending roept mensen op om '(geld) te geven, (zelf) te gaan of (anderen) uit te zenden'. Maar vaak hebben dergelijke oproepen een vervelende nasmaak, omdat we nooit weten wanneer we ver genoeg gegaan zijn en of we genoeg uitgezonden of gegeven hebben. Patrick Johnstone verwoordt het als volgt:

'We leven in een tijd dat onze kijk op de kerkelijke structuren bepaald wordt door een gebrekkige theologie en allerlei vertekende gedragspatronen die ons in de loop der eeuwen zijn overgeleverd. Slechts weinigen beseffen hoezeer deze vertekende waarneming onze visie op het leven van de christelijke gemeente heeft beïnvloed. We zullen spoedig ontdekken dat het weinig zin heeft om de gemeente via een donderpreek het zendingsbevel te verkondigen, of in openbare bijeenkomsten een beroep op het geweten te doen. We moeten constateren dat de gemeenten een denkwijze en een wereldbeschouwing hebben overgenomen, waarin voor zending totaal geen plaats meer is.'